

[Jens Thoft]

firkantet, nemlig at vi ikke skulle have atomvåben på dansk område, hverken i fredstid eller i krigstid, kort sagt aldrig. Men nu ser jeg, at De Radikale ikke ønsker, sådan som det er sket i Norge, at sætte en stopper for de danske soldaters oplæring i brugen af atomvåben i fredstid, og i går konstaterede jeg i Finansudvalget, at regeringen kom med forslag om, at vi også skulle betale til krydsermissilerne. Jeg synes, at tilbagetoget er fuldkomment, men det skal ikke afholde SF fra – og det vil jeg gerne understrege – naturligvis at stille spørgsmål og rejse debat om disse problemer, for Danmark bør ikke uddanne soldater i brugen af våben, som vi betragter som en forbrydelse mod menneskeheden.

(Kort bemærkning).

Hans Hækkerup (S):

Jeg vil gerne udtrykke det ønske, at ordføreren for forslagsstillerne havde hørt lidt bedre efter, hvad der blev sagt heroppe fra talerstolen. Når hr. Jens Thoft har fået lejlighed til at læse referatet, vil han se, at jeg på intet tidspunkt sagde, at tidspunktet var uheldigt.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg må jo prøve at leve med, at jeg skuffer hr. Jens Thoft. Det var ikke første gang, og det bliver næppe heller sidste gang.

Jeg vil gerne understrege de to ting, jeg sagde tidligere heroppefra, og som også fremgik af forsvarsministerens tale, nemlig at der ikke var tale om uddannelse i brug af atomvåben, og at der ikke var forskel på norsk og dansk praksis. Det synes jeg er vigtigt at holde fast i.

Det, hr. Jens Thoft efter min mening begår som fejl, er, at han i sin tale ikke sondrer mellem procedure og brug. Jeg vil gerne her minde om et forslag, der godt kunne sondre imellem det, nemlig beslutningsforslag B 20 fra folketingsåret 1986–87, hvor der udtrykkeligt står, at intet dansk militært personel deltager i øvelser vedrørende procedurer for beslutning om brug af atomvåben.

Jens Thoft (SF):

Jeg skylder hr. Hans Hækkerup en uforbeholden undskyldning – jeg rodede i mine noter. Hr. Hans Hækkerup har ret, og jeg skal un-

derstreges, at jeg naturligvis er taknemlig for, at Socialdemokratiet var parat til at se på problemstillingen. Man så ikke så gerne, at det skete her, men hellere i et lukket udvalg, og det må vi naturligvis respektere.

Til hr. Jørgen Estrup vil jeg gerne sige følgende: Hvad skulle være formålet med at lære procedurerne for at rekvirere atomvåben, idet vi fastholder, at Danmark bør være atomvåbenfrit altid, hvis hensigten var at sikre og beskytte de danske soldater mod andre landes atomvåben? Jeg har svært ved at se det.

Endelig skal jeg gøre hr. Jørgen Estrup opmærksom på, at danske jetpiloter, der øver sig i USA, træner i de specielle manøvrer, som anvendes til nedkastning af atomvåben.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

15) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 14:

Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af en uafhængig ombudsmandsinstitution inden for forsvaret.

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.
(Fremsat 10/11 88).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 16–19 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

16) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 15:

Forslag til folketingsbeslutning om en forbedring af arbejdssikkerheden inden for forsvaret.
Af Pelle Voigt (SF) m.fl.

(Fremsat 10/11 88).

17) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 16:

Forslag til folketingsbeslutning om værnepligtiges ret til at forblive i det offentlige sygesikringsystem og beholde deres sygesikringsbevis.

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.

(Fremsat 10/11 88).

18) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 17:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af den militære straffelov.

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.

(Fremsat 10/11 88).

19) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 18:

Forslag til folketingsbeslutning om værnepligtiges ret til og mulighed for selv at tilberede deres mad på tjenestestederne.

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.

(Fremsat 10/11 88).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Forsvarsministeren (Enggaard):

Som det er kendt, er de fem beslutningsforslag identiske med dem, der blev fremsat i Tinget den 16. februar i år. Forslagene blev drøftet ved første behandling den 17. marts 1988, og ved den lejlighed foretog forsvarsministeren i den tidligere regering en grundig gennemgang af forslagene og årsagerne til, at den tidligere regering ikke kunne støtte forslagene.

Jeg kan i det væsentlige tilslutte mig det, der dengang blev anført, og jeg skal ikke trætte Tinget med en fornyet gennemgang, men henvise til Folketingstidende 1987-88, 1. samling, sp. 8608-16, og sp. 8636-38.

Supplerende vil jeg dog gerne knytte nogle få kommentarer til forslagene.

Der foreslås indført en uafhængig ombudsmandsinstitution inden for forsvaret. Et sådant forslag blev allerede overvejet og forkastet i betænkning nr. 586 fra 1970. Ordningen er herefter fortsat den, at Folketingets Ombudsmand efter ombudsmandsloven har indseende med den militære forvaltning på tilsvarende måde som med den civile forvaltning.

Herudover er der imidlertid en lang række særlige ordninger inden for forsvaret til sikring af retssikkerheden for personellet. Jeg skal bl.a. nævne reglerne om disciplinarnævn og forsvarrets ankenævn. Yderligere garantier og beskyttelser findes i forvaltningsloven og offentlighedsloven samt den almindelige klageadgang inden for forsvaret, hvorefter personellet har adgang til at klage til højere myndighed, i sidste instans Forsvarsministeriet.

Det bør i den forbindelse nævnes, at ulovlig og ukorrekt behandling af personellet er strafbart efter den militære straffelovs § 15, og at militære chefer, auditørerne og generalauditøren har pligt til at undersøge forhold, hvor der er mistanke om, at der sker ukorrekt behandling af mandskabet.

Der er således allerede inden for forsvaret et tilstrækkelig finmasket net til beskyttelse af retssikkerheden på dette område, og regeringen kan derfor ikke tilslutte sig forslaget om en militær ombudsmand.

Om beslutningsforslaget vedrørende forbedring af arbejdssikkerheden kan jeg oplyse, at de værnepligtige under diskussionen på det sidste landsmøde i Randers i november 1988 gav udtryk for, at det, man ønsker, ikke er en sikkerhedsuddannelse svarende til § 9-kursus, men derimod gerne en særlig sikkerhedsuddannelse, der er relevant i forhold til værnepligtstjenesten og forsvarets særlige forhold.

Jeg har betydelig forståelse for disse ønsker, og jeg har derfor taget skridt til, at Forsvarskommandoen indkalder de værnepligtiges forretningsudvalg til en gennemgang af den eksisterende sikkerhedsuddannelse med henblik på mulige justeringer.

Regeringen kan på denne baggrund ikke støtte beslutningsforslaget fra SF.

Beslutningsforslaget om de værnepligtiges ret til at blive i det offentlige sygesikringsystem forekommer ikke længere aktuelt.

I august 1988 nedsatte jeg en arbejdsgruppe til at behandle problemerne vedrørende de værnepligtiges sygesikring. Under dette arbejde har de værnepligtige meddelt, at man ikke har noget specielt ønske om efter indkaldelse at bevare det såkaldte gule sygesikringsbevis, men at man har forskellige andre forslag til forbedring af forsvarets lægetjeneste og forslag om at få mulighed for at søge civil læge i visse særlige situationer.

[Forsvarsministeren]

Detailspørgsmål er blevet forhandlet mellem de værnepligtige og Forsvarskommandoen, og man har netop i forening den 22. november 1988 fremlagt et forslag, der nu må vurderes nærmere i Forsvarsministeriet.

Jeg finder det positivt, at der nu synes at kunne opnås enighed om forbedringer på dette område, og på den baggrund må jeg afvise beslutningsforslaget som overflødigt.

Jeg kan i øvrigt berolige forslagsstillerne med, at der ikke, som det hævdes i bemærkningerne til forslaget, er en alvorlig mangel på læger i forsvaret. Allerede i januar 1988 blev der oprettet 80 nye stillinger for kontraktansatte læger, hvoraf cirka en tredjedel påregnes besat inden udgangen af 1988 eller i løbet af første kvartal 1989.

Med hensyn til beslutningsforslaget om ændring af den militære straffelov må jeg i lighed med min forgænger erkende, at jeg ikke forstår det, idet det ganske enkelt fremgår af den militære straffelov, hvornår der kun straffes for forsættelig overtrædelse, og hvornår der tillige straffes for uagtsomhed.

Den militære straffelovs § 10 fastslår, at der kun kan straffes for uagtsomhed i de tilfælde, hvor der er særlig hjemmel hertil i den enkelte paragraf. Der skelnes således klart mellem forsæt og uagtsomhed i den gældende militære straffelov. Skulle der være forhold, som forslagsstillerne ønsker nærmere belyst, er jeg naturligvis parat til at uddybe problemstillingen under udvalgsbehandlingen. Forslaget som sådant må jeg dog afvise som overflødigt.

Forslaget om de værnepligtiges mulighed for selv at tilberede deres mad på tjenestestederne berører i høj grad både spørgsmålet om aflønning af værnepligtige og ikke mindst problemerne omkring opretholdelse af et tilstrækkeligt beredskab på dette område.

Regeringen har forståelse for ønsker om bedre køkkenfaciliteter i forbindelse med indkvarteringsbygningerne, men finder ikke, at dette spørgsmål bør behandles løsrevet fra problemstillingerne vedrørende den samlede aflønning af værnepligtige samt de beredskabsmæssige forpligtelser for forsvaret, og regeringen kan derfor heller ikke støtte det forslag.

Sammenfattende må jeg konstatere, at forslagene i det store og hele må karakteriseres som overflødige, men på et par områder, som jeg har nævnt her, er der en god udvikling på

vej, og den skulle vi i fællesskab kunne glæde os over.

Qvist Jørgensen (S):

Vi har allerede fået at vide, at der er tale om genfremsættelser. Vi havde debatten om disse forslag sidste gang i marts 1988, helt præcist den 17. marts, og da var der tale om en vis generel valenhed hos såvel den daværende forsvarsminister som ordførerne, men der blev givet tilsagn om en rimelig udvalgsbehandling.

Jeg har boret lidt i, hvad der hidtil er kommet ud af det, og målt i spørgsmål og svar er det ikke ret meget. Det er faktisk så lidt, at det knap nok koster et grantræ at få materialet optrykt, og det vil vi naturligvis bede om sker.

Om de enkelte forslag har jeg ikke meget at sige i forhold til den 17. marts 1988, men dog et par bemærkninger.

Vi tror, det er vigtigt at få understreget, at arbejdssikkerheden i videst muligt omfang skal i højsædet, men vi er ikke overbevist om, at et egentligt § 9-kursus generelt er vejen frem. Som vi sagde sidst, mener vi, at der må foretages en gennemgang af bestemmelserne om arbejdssikkerhed i forsvaret med henblik på at sikre, at arbejdsmiljøloven kommer til at gælde, hvor arten af militærtjeneste kan sammenlignes med tilsvarende civilt arbejde, samt at området for egentlig militærtjeneste begrænses mest muligt. Samtidig bør der ske en styrkelse af sikkerhedsarbejdet inden for talsmands- og kontaktudvalgene, bl.a. ved en gennemførelse af § 9-kurser for talsmænd.

Om B 16 kan jeg sige, at vi er enige med SF i, at det er rimeligt og rigtigt, at også de værnepligtige menige bevarer deres ret til at gøre brug af egen læge og tandlæge uden for den egentlige tjeneste. Det er en normalisering, som vi finder helt på sin plads, og som vi i øvrigt i lang tid har ønsket seriøst inddraget i de forhandlinger, der foregår og er foregået. Med andre ord, vi føler ikke, at der er problemer med dette forslag, som formentlig oven i købet kan betyde nogle besparelser.

Med hensyn til B 18, køkkenforslaget, er jeg ikke helt så overbevist om dets gode intentioner.

Priserne på forsvarets kantinemad er vel objektivt set rimelige. Cafeterierne tjener i hvert fald ikke de store penge; tværtimod har vi fået nogle svar, der illustrerer, hvorfor

[Qvist Jørgensen]

cafeteriadriften ikke er nogen strålende forretning.

Hvis vi var i den situation, at vi skulle bygge nye kaserner og kunne indrette dem efter behovene, var det nok en af de ting, vi ville være opmærksom på, men SF er sikkert enig i, at det ikke er det, der ligger lige for. Vi kommer jo snart til at tale om kasernedlæggelser og en effektiv udnyttelse af de tilbageværende, og der er således nok ikke basis for tilbygninger. Men vi skal da ikke ødelægge nogen mulighed for, at man lokalt kan finde ud af at klare en kop kaffe, et spejlæg eller et måltid mad.

Med hensyn til en ændring af den militære straffelov – det er B 17 – må jeg nok sige, at jeg synes, at SF – og jeg skal her sige undskyld til hr. Pelle Voigt – er ved at skyde spurve med kanoner. Det er ikke vores indtryk, at den påståede usikkerhed med hensyn til, hvornår man som militærperson befinder sig i den ene eller i den anden zone, er så udbredt, men det vil vi gerne orienteres om under udvalgsarbejdet.

Så er der endelig den militære ombudsmandsinstitution. Sidst vi talte om dette, var vi ret forbeholdne, og det er vi fortsat. Et nyt moment, der kan bringes ind i forhold til sidst, og som efterhånden er ved at blive et grundlæggende spørgsmål for os og måske et, vi skal rette mest til os selv, er, om vi er ved at udvande ombudsmandsbegrebet. Bør vi ikke overveje at vende tilbage til, at vi har én og kun én ombudsmand? Vi har en forbrugerombudsmand, og af og til kan vi se forslag om flere – og så en indrømmelse: S og SF har jo sammen foreslået en børneombudsmand. Snart får vi vel også forslag om en patientombudsmand, en ældreombudsmand, og hvad man nu ellers kan forestille sig. Jeg vil godt advare mod den mulige udvikling, for jeg tror faktisk, at vi er på vej til at udvande, eller man kunne måske endda sige afpøttere begrebet, og det kan være en trussel mod det forbillede, som vi er meget tilfreds med, og som vi også kan iagttage at andre lande gerne vil kopiere, altså selve ombudsmandsbegrebet.

Alt i alt, bortset fra B 15 og B 16, ikke nogen særlig varm tilslutning fra os, men vi vil meget gerne medvirke til, at udvalgsarbejdet kommer godt i gang og bliver afviklet ordentligt.

Arne Melchior (CD):

Jeg skal takke mine kolleger i ordførererkred-

sen, fordi de har givet mig lov til at få ordet allerede nu, idet jeg skal til et andet møde herinde. Jeg skal selvfølgelig gøre det kort.

Forslagene blev jo sidst førstebehandlet den 17. marts i år, og det var min hensigt at henvise til, hvad vi sagde dengang. Det kan jeg imidlertid ikke af den grund, at vi slet ikke var på talerstolen, idet Det Konservative Folkepartis daværende ordfører, hr. Bo Kristensen, påtog sig også på vore vegne at afvise forslagene. Det skal jeg så sige at vi også gør denne gang.

Jeg skal kun bakke forsvarsministeren op, og han vil sikkert ikke have noget imod, at jeg afrunder med at citere et par sætninger fra hans forgænger, daværende forsvarsminister Collets tale den 17. marts her i Tinget – det står sp. 8609 i Folketingstidende 1987-88:

» . . . at forslagene er præget af det velkendte faktum, at SF ikke ligefrem er den store elsker af dansk forsvar. De midler, SF vil anvende for at nå målene, er derfor således indrettet, at de for det første svækker beredskabet i forsvaret og for det andet forsøger at gøre forsvaret civilt, hvad det aldrig kan blive på grund af de særlige opgaver, forsvaret nu engang har.«

Jeg synes, det var rette ord på rette sted, og det er rigeligt for CD som begrundelse for vor afvisning.

Connie Hedegaard (KF):

Jeg synes heller ikke, vi skal gøre debatten unødvendig lang.

Hvad angår ombudsmandsinstitutionen, kan jeg erklære mig helt enig med hr. Qvist Jørgensen og Socialdemokratiet. Vi ønsker heller ikke ombudsmandsinstitutioner, der er delt op på forskellige befolkningsgrupper. Forsvarets folk er borgere på lige fod med andre, og derfor går vi imod dette forslag. Vi synes i øvrigt, det er lidt postulerende, når SF siger, at vi kunne undgå et spild af ressourcer ved at indføre sådan en ombudsmandsinstitution i forsvaret; det har jeg faktisk svært ved at se.

Så postulerer SF også, at der er vanskeligheder i samarbejdet mellem de værnepligtige og forsvaret, og at det skulle en ombudsmandsinstitution også kunne hjælpe på. Jeg synes ikke, det er vores indtryk, at der er samarbejdsvanskeligheder for øjeblikket, og selv om der var, kan vi ikke se, at en ombudsmandsinstitution skulle kunne lave om på det. Her må man vel snarere overveje, om lidt mere formelle samar-

[Connie Hedegaard]

bejdsprocedurer kunne være en løsning. En god kontakt såvel mellem de værnepligtige og Forsvarskommandoen som mellem de værnepligtige og ministeriet må selvfølgelig være til gensidig gavn.

Hvad sikkerhedsuddannelsen angår, skal jeg blot henvise til ministerens svar. Vi synes, det er fornuftigt, at man har bedt Forsvarskommandoen undersøge, om der er behov for en justering af gældende regler. Og på samme måde deler vi ministerens syn på spørgsmålet om den militære straffelov, så heller ikke det forslag kan vi støtte.

Derimod peger SF på et reelt problem i forbindelse med sygdom og værnepligt. De eksisterende regler om, at man til hver en tid, når man aftjener sin værnepligt, er underlagt forsvarets regler, hører jo hjemme i en fortid, hvor de værnepligtige typisk boede på tjenestestedet.

Vi har fra konservativ side også et ønske om justeringer på dette område, sådan at den værnepligtige, når han har fri, er på orlov, kan gå til sin egen læge. Vi synes, det er positivt, at der nu også i forsvarets ledelse er kommet skred i tingene på dette område, og synes, det er ubegribeligt og urimeligt, at det har taget så lang tid. Er det ikke i over 6 år efterhånden, der har siddet et udvalg og kigget på disse ting? Vi ser frem til, at man nu som bebudet i ministerens tale i forståelse med de værnepligtige får fundet en løsning på dette problem.

Så vil jeg lige om SF's bemærkninger til dette forslag sige, at vi synes, det er lidt pinligt, at man gang på gang postulerer en masse ting om forholdene i forsvaret. F.eks. er det ikke sagligt at postulere, at der i dag sker – og jeg citerer fra bemærkningerne: »unødvendige indlæggelser på infirmerierne på grund af banale sygdomme«. Det er jo ikke virkeligheden i forsvarets dagligdag.

Det sidste forslag om, at man skal kunne tilberede mad selv på tjenestestederne, kan jeg i referatet af den debat, der var for kort tid siden, se gav anledning til en voldsom debat hernede i folketingssalen. En sådan vil vi nu ikke bidrage til. Jeg synes, at forsvarsministeren har været inde på, at vi med undersøgelserne af, om der er andre måder at aflønne værnepligtige på, kan komme til det resultat, at en løsning med gratis mad er fornuftig, og det vil jo løse en del af problemet. Men i øvrigt synes vi ærligt talt fra kon-

servativ side, at det er et område, hvor vi tryk kan decentralisere i forsvaret. Mon ikke de ude på de enkelte tjenestesteder selv kan finde ud af, om der skal et køleskab op eller der ikke skal et køleskab op? Det er i hvert fald ikke noget, vi fra konservativ side synes der er behov for at vi lovgiver om herindefra.

Sønderby (V):

Venstre vil ikke takke SF for disse forslag og heller ikke for partiets stadige interesse for forsvaret, fordi vi tror, at en del af denne interesse har modsat fortegn i forhold til, når vi andre snakker forsvaret.

En række af de forslag, vi drøfter i dag, har fået betegnelsen borgerrettighedspakken. Jeg synes, det er misbrug af det ord. Jeg ved ikke, om det er SF, der har givet dem det, men jeg synes i hvert fald, at det grænser til det uanstændige.

Vi har haft talrige forespørgsler, beslutningsforslag osv. fra SF med et helt andet sigte. Jeg tror egentlig også, at i hvert fald nogle af de værnepligtige, jeg har snakket med, frabeder sig denne omklamring fra SF's side.

Men tilbage til forslagene, som vi jo har haft til behandling en gang før her i Tinget. Jeg har udtalt til Soldaten og sagde det også sidste gang, at der da kan være nogle tanker i forslagene, der skal drøftes.

Jeg synes også, at den nuværende forsvarsminister har taget fat på problemerne. Vi fik her i dag at vide, at ministeren mener, at det på nogle områder kunne være godt med en dialog. Jeg tror altid, det er godt med en dialog og en drøftelse af tingene, for det viser sig, at gennem dialogen kan man få løst nogle problemer, og det er det, forsvarsministeren har taget fat på.

Jeg skal sige om ombudsmandsordningen, at den anser Venstre for unødvendig, og sammenligningen med Vesttyskland forklarede jeg sidste gang ikke er relevant.

Med hensyn til arbejdssikkerheden har ministeren i dag oplyst, at efter en dialog på det sidste talsmandsmøde i Randers har han sat et arbejde i gang på dette område, og det er ad den vej, problemerne skal løses.

Der er også tegn i sol og måne på, at problemet med sygesikringsordningen, som vi har diskuteret før, også i 11-mands-gruppen, måske også kan løses ved forhandlinger, og det synes jeg vi skal ønske ministeren held og lykke med.

[Sønderby]

Den nuværende forsvarsminister har altså vendt forslagene og drøftet dem med de værnepligtige, og de ting, der er kød på, har ministeren så taget fat på at få klaret sammen med de berørte parter. Det må vi også ønske held og lykke med.

Venstre mener, at værnepligtsdelen af det danske forsvar er af vital betydning, og vi håber, at forhandlingerne om det kommende forlig vil afsløre en vilje til at forstærke denne del.

Vi mener også, at der skal være tålelige forhold for de unge, men de må indordne sig under nogle faste regler. De skal lære, hvordan man opfører sig både i krig og i fred, og derfor må der være nogle regler. De skal jo bagefter være vores ambassadører ude i det pulserende liv. De aftjener deres værnepligt, udfører en værneret i fredens tjeneste, og vi vil da håbe, at de vil være gode ambassadører for forsvaret ude i det civile liv.

Nogle af de problemer, der er rejst her, kan altså løses ved forhandlinger med ministeren, andre er ikke relevante, men vi kan måske få tilbagemelding i udvalget.

Annette Just (FP):

Endnu en gang kan vi se, hvordan SF på bedst mulig måde prøver at undergrave forsvarrets sikkerhed og effektivitet, ja, de vil endda sætte en ombudsmandsinstitution til at kigge på det. Det vil ikke hjælpe en disse på noget som helst. Vi vil i lighed med, hvad vi gjorde den 17. marts 1988, sige nej til alle disse forslag fra SF.

Så vil jeg gerne takke forsvarsministeren for den udmærkede redegørelse, han kom med, og hvori der netop blev sagt, at der var ved at ske noget, at der blev set på disse sager. Der blev talt om at øge arbejdssikkerheden, ikke gennem et lovdirektiv, men gennem praktisk erfaring. Jeg synes, det var utrolig dejligt at høre, at arbejdet var så langt fremskredet, som forsvarsministeren gav udtryk for.

Og ligesådan med sygesikringen, hvor man prøver at finde en fornuftig løsning og altså ikke behøver at lovgive her på tinge. Vi skal ikke have disse forslag kørende bare som propagandaforslag. Der skal være fornuft i det, og der skal være en overenskomst mellem dem, der skal bruge ordningen, og de læger, der er involveret.

Den militære straffelov har vi før talt om, og der kan da godt være enkelte ting, som man skal se på, men som forsvarsministeren også helt klart gav udtryk for, vil de småting selvfølgelig blive justeret hen ad vejen. Der er imidlertid forskel på, om man er i et militært system eller i et civilt system, og det vil der altid være.

Med hensyn til madkøkkener erindrer jeg, at jeg sidste gang sagde, at det næste såmænd nok bliver, at SF også vil have madkurser ind, og det kunne der måske være nogen fornuft i, men jeg tror ikke, det skal være under forsvarsloven.

Fremskridtspartiet kan ikke støtte disse forslag.

Jørgen Estrup (RV):

Jeg vil godt starte med at sige, at i modsætning til fru Annette Just opfatter jeg disse forslag som positive. Jeg synes, de er udtryk for et forsøg på at forbedre nogle forhold, og jeg er helt sikker på, at hvis SF vil undergrave forsvaret, er de i stand til at gøre det væsentlig mere talentfuldt end på denne måde. Jeg vil derfor sige ligesom sidste gang, at vi synes, det er en god diskussion at tage op, men vi har nogle klare forbehold over for en række af forslagene.

Det gælder f.eks. ombudsmandsinstitutionen, som vi synes hører hjemme i Folketinget. Det er Folketingets ombudsmandsinstitution, og det er Folketinget, der har brug for et kontrolorgan til at have indseende med forvaltningen. Det, der her er tale om, er sådan en mellemting mellem et organ, der skal have indseende med forvaltningen, og en slags ankeinstitution, samarbejdsorgan eller lignende. Den opgave er der mulighed for at løse på andre og bedre måder, og det synes jeg man skal forfølge i den kommende tid.

Tilsvarende vil jeg sige om arbejdssikkerheden inden for forsvaret, at ligesom sidste gang synes vi heller ikke nu, at det, der er foreslået her vedrørende § 9-kurser, er den rette vej at gå, og jeg er meget enig i det, forsvarsministeren sagde, at man må finde noget, der præcis er indrettet til den opgave, der skal løses.

Ved førstebehandlingen af disse forslag i foråret sagde vi fra radikal side, at vi syntes, det var rimeligt, at de værnepligtige havde ret til et frit lægevalg, og derfor hilser jeg selvfølgelig meget velkommen, at der nu er ved at blive truffet en aftale, der får de værnepligtige til at føle, at de er dækket ind. Det er selvfølgelig klart

[Jørgen Estrup]

den bedste løsning, at man kan lave en frivillig aftale, men det er et område, hvor man nødvendigvis må skabe ordnede vilkår. Det er noget, der er meget centralt for den enkelte borger i dette land og derfor naturligvis også for de værnepligtige.

Jeg noterede med tilfredshed, at forsvarsministeren understregede, at hvis der var problemer med hensyn til den militære straffelov og dens forståelse, måtte vi kunne vende tilbage til det. Jeg har også haft svært ved at forstå den sondring, der er tale om her, så jeg synes, det er noget, vi eventuelt må kigge på i udvalget, sådan at der ikke er tvivl om, hvad der kan ske, når man er inden for militæret og underkastet de regler, der gælder dér.

Til sidst spørgsmålet om forplejningen, som også sidste gang, vi havde forslagene til behandling, vakte en del munterhed.

Det er forståeligt, at dette spiller en rolle for de værnepligtige, for det er dagligdagen, det drejer sig om. Jeg synes, det er fint, hvis man nu kan komme i gang med nogle forsøg, eller hvad man vil kalde det, i hvert fald skabe nogle muligheder på forplejningsområdet, men jeg må indrømme, at jeg synes ikke udpræget, det er noget, som Folketinget bør tage på sig i form af et lovgivningsinitiativ.

Jeg vil afslutningsvis sige, at jeg synes, der var mange gode, konkrete ting i det, forsvarsministeren sagde, og derfor tror jeg, vi kan komme videre på dette område, uden at vi behøver at vedtage forslagene her.

Pelle Voigt (SF):

Jeg vil rette en varm tak til stort set alle de ordførere, der har talt her i dag, og når jeg siger stort set, er det, fordi jeg jo nok bliver nødt til at undtage Fremskridtspartiets ordfører, fru Annette Just.

Der er jo sket en stille revolution i disse sager med denne debat og også med forsvarsministerens svar, idet det, første gang SF fremsatte disse forslag, var umuligt for de værnepligtige at få meningsfyldte forhandlinger med Forsvarskommandoen og Forsvarsministeriet, og mens alle borgerlige ordførere og den tidligere regering dengang holdt taler, der stort set var kalke ret efter det, som fru Annette Just for et øjeblik siden mekanisk stod heroppe og gentog, understreges det altså nu, at man faktisk er villig til og i gang med at prøve at løse nogle af disse problemer. Det er forbløffende.

Det er også forbløffende og vældig glædeligt at høre fru Connie Hedegaard tale med stor social indignation om, hvordan der ikke er sket noget med dette her i 6 år, i 6 år, hvor De Konservative og de øvrige borgerlige partier naturligvis har haft en helt afgørende indflydelse på, hvad der skete forsvarspolitisk, og hvor man med en uges varsel kunne have fået gennemført alle disse ting, men hvor man systematisk var med til at blokere, at der skete fremskridt på disse områder, hvor man ikke gjorde noget som helst for at støtte de værnepligtiges forsøg på at komme i forhandling med regeringen.

Jeg har forstået, at de diskussioner, som nu skal i gang, vil Forsvarsministeriet helst ikke have forstyrret af, at sagerne rejses og diskuteres i Folketinget, og det er jo en velkendt teknik. Men jeg synes, der er grund til at være glad for, at SF her har kunnet spille en rolle som det lokomotiv, der har trukket denne lille sag op af sumpen og endelig langt om længe ved et effektivt politisk pres og ved at få startet en diskussion om disse ting i folketings salen har fået sat tingene på skinner og fået dem i gang. Det er jeg meget tilfreds med, og jeg ser frem til, at vi på de punkter, hvor forsvarsministeren bebudede det, kan fortsætte diskussionen i udvalget.

Jeg synes også, det er godt, at Forsvarsministeriets holdning til dette ikke længere blot er, at man skal gøre grin med forslagene i FOV's udsendte materiale og, som fru Annette Just var inde på det, hævde, at tekøkkener og sygesikringsbeviser er snedige og ondsindede forsøg på at undergrave det danske forsvars kampkraft.

Det er rart, at Fremskridtspartiet efter debatten i dag står helt isoleret her i folketings salen med de groteske synspunkter, som der, så sent som sidste gang vi diskuterede dette her, var et stort flertal for herinde.

Må jeg så sige, at jeg da stadig væk synes, at vi har nogle væsentlige problemer tilbage, og at det er en væsentlig grund til at fortsætte behandlingen af spørgsmålene i Forsvarsudvalget.

Med hensyn til ombudsmandsinstitutionen bliver der nu nævnt en hel række forslag om andre typer af kontakter, klageadgang osv., som SF i princippet er meget positiv over for, men som vi gerne ser udformet i noget konkret. Men jeg vil stadig sige, at vi føler os ikke overbevist om, at en sådan klageadgang ville hjælpe i de

[Pelle Voigt]

situationer, som vi har oplevet, hvor f.eks. en dansk officer kunne fratages sin klassifikation helt vilkårligt med henvisning til, at manden var psykisk ustabil på et tidspunkt, hvor det politisk passede hans chefer at betegne ham som sådan, og senere få klassifikationen tilbage, uden at der på noget tidspunkt havde været lægelige overvejelser inde i billedet. Vi finder, at sådanne sager passende burde kunne drøftes i en speciel ombudsmandsinstitution.

Og når det er vor opfattelse, at man kan undlade at spille ressourcer ved at have en ombudsmandsinstitution, er det også, fordi mange af de forslag og ideer, som i øjeblikket findes rundt omkring i forsvaret om, hvordan tingene kan gøres bedre og mere effektivt, undertrykkes i form af disciplinærmidler fra oven. Hvis folk kommer med den slags forslag, risikerer de i en række tilfælde at få problemer med deres forfremmelser, deres papirer, deres udstationeringer osv.

Med hensyn til spørgsmålet om den særlige sikkerhedsuddannelse, som vi altså nu har fået fremmanet, og som jeg forstår – uden at det står mig helt lysende klart, hvori forskellen består – på en eller anden måde adskiller sig fra den § 9-uddannelse, som man hidtil har diskuteret, skal jeg også udtrykke tilfredshed med, at en sådan konkret sikkerhedsuddannelse nu bliver gennemført.

Mens vi, da vi sidst talte med en minister om dette her, fik at vide, at det var et totalt overflødigt forslag, og at det ville være rent spild af tid at foreslå den slags – under jublende klappen og bifald fra de borgerlige ordførere her i salen – er der nu sket et stort fremskridt.

Jeg har været inde på spørgsmålet om sygesikringsbeviset, og jeg forstår stadig væk ikke, hvorfor de værnepligtige skal hives ud af sygesikringen. Jeg forstår ikke, hvorfor man i de forhandlinger, som kører nu, vil skelne mellem, om folk har orlov eller de ganske enkelt har fri og er gået hjem; og at man vil skelne mellem de to situationer og lave en mellemting mellem et egentligt sygesikringsbevis og den eksisterende tilstand, forekommer mig administrativt og politisk mærkeligt. Det forekommer mig også at være ressourcemisbrug, men det er vel også noget, vi kan få forklaret nøjere i udvalget.

Med hensyn til spørgsmålet om den militære straffelov erklærede ministeren sig villig til at diskutere det. Det, som støder os, er bl.a., at

man gennem hele straffeloven – og det synes jeg ikke at nogen ordfører har været inde på eller har erkendt i den diskussion, der har været nu – simpelt hen sidestiller forsætlige og uagtsomme handlinger. Det gælder i den meget fåget udformede § 15 i den militære straffelov, hvori det hedder, at den, der, uden at gerningen er omfattet af anden bestemmelse i denne lov, forsægtligt eller uagtsomt undlader at efterkomme de pligter, som tjenesten medfører, straffes med bøde, hæfte eller fængsel i indtil 3 måneder. Og det gælder en række af de senere paragraffer i den militære straffelov, at man simpelt hen i modsætning til det, der gælder i almindelig straffelov, sidestiller disse ting. Måske er vi nu nået så langt, at vi kan få en fornuftig forklaring på det, hvis en sådan fornuftig forklaring eksisterer, hvad jeg vil tillade mig at betvivle, og jeg vil tillade mig at betvivle, at man kan fremlægge en argumentation for det.

Tilbage står så spørgsmålet om de samfundsundergravende tekøkkener, som jeg forstår helt og totalt vil få forsvaret til at bryde sammen, hvilket eksempelvis betyder, at en stor del af stampersonellet og de værnepligtige sergenter, som jo har køleskabe og den slags bekvemmeligheder til deres rådighed, i øjeblikket må være fuldstændig ukampklare og lammede i en situation, hvor det virkelig skal til at brænde løs. Jeg er sikker på, at det er noget, som i hvert fald Fremskridtspartiet vil få set på og få opklaret.

Det, der undrer os, er den bestandige sammenkædning imellem de værnepligtiges lønforhold og dette indlysende spørgsmål. I de sidste diskussioner fik vi at vide, at hvis man skulle lave den slags ting, så ville det betyde, at man skulle skære ned på de værnepligtiges løn. Nu kommer regeringen, samtidig med at man stadig forstår jeg, står og tøver og blafrer i forhold til dette forslag, men dog ikke afviser det så blankt som tidligere, med et forslag om, at værnepligtslønnen under alle omstændigheder skal skæres voldsomt og radikalt ned. Og det er et forslag, der, som jeg tidligere har fremhævet heroppefra, er al mulig grund til at vende sig imod både af sociale og politiske grunde.

Hvis man skulle pege på et tiltag, der har været diskuteret her i Folketinget i de sidste år, og som virkelig ville være i stand til at så splid og spektakel, ødelægge arbejdsglæden og underminere den almindelige begejstring blandt værnepligtige for at befinde sig i systemet, så tror

[Pelle Voigt]

jeg, man bare skal gennemføre en nedskæring af værnepligtslønnen med 25 pct. Det er så flot undergravende, at SF ikke, uanset om vi anvendte hr. Jørgen Estrups indikationer på vores store talent i den retning, ville være i stand til at udtænke noget lignende, selv om vi spekulerede over det meget, meget længe. Men forslagene har naturligvis heller ikke været tænkt på den måde.

Da man altid skal være forsigtig med at være ironisk på tryk – jeg går ud fra, at det her bliver trykt – vil jeg så afsluttende sige, at SF's problem i den sag jo også udspringer af, at SF har besluttet, at vi faktisk er villige til at støtte en forsvarsbudgetramme på 90 pct. af den nuværende. Det forekommer os, at det ville være dybt fornuftigt, indtil en forsvarskommission har fået lagt nogle fornuftige rammer for, hvordan forswarets fremtid skal se ud, at anvende midlerne til at skabe ordnede forhold for personalet i forsvaret i stedet for at lægge sig ud med store grupper af stampersonel og de værnepligtige og i stedet for som nu, som der øjensynligt er lagt op til, at træffe en række forhastede beslutninger, der vil skabe problemer igennem samtlige led i forsvaret.

Men som jeg tidligere har været inde på, har vi intet ønske om at indgå et forsvarsforlig med den siddende regering, med Venstre og Konservative, selv om jeg må sige, at efter de store fremskridt, den radikale drejning, der er sket af regeringens holdning til disse spørgsmål i forhold til den holdning, de borgerlige partier tidligere har indtaget, kan man vel aldrig sige aldrig. Måske kan man engang langt ude i en fjern fremtid, når nedrustningsbestrebelse er nået så langt, at alle og enhver kan se, at meget af det, der foregår, er noget overflødigt vanvid, nå frem til en ordening. Men så tror jeg på den anden side, verden er så fremskreden og civiliseret, at alle for længst vil have glemt den regering, som vi desværre stadig væk har siddende.

Forsvarsministeren (Enggaard):

Jeg skal kun i anledning af, at hr. Pelle Voigt roste mig, sige, at her har hr. Pelle Voigt jo klart fundet det egentlige våben imod regeringen. Hvis man bliver stærkt rost fra SF's side, så er jeg helt klar over, at her har intellektet virkelig været i gang med hensyn til at finde det egentlige våben imod regeringen.

Derfor vil jeg da også skynde mig at sige, at når der er nogle positive ting på vej, som kan løse nogle af de problemer, som de fleste af ordførerne her har erkendt bør finde en løsning, så er æren ikke alene min. Det skyldes også, at vi har nogle ualmindelig dygtige og resultatsøgende talsmænd for de værnepligtige, som er i stand til at gå ind i en drøftelse om disse ting på en sådan måde, at der kan nås resultater.

Jeg synes, det skal siges, også for historiskrivningens skyld.

(Kort bemærkning).

Pelle Voigt (SF):

Det sidste kan jeg også erklære mig helt enig med forsvarsministeren i. Men jeg synes ikke, at forsvarsministeren skal være så beskeden. Der har været dygtige talsmænd i mange år. Vi har deltaget i mange landsmøder blandt de værnepligtige, mange møder også med tidligere hold af talsmænd, som man fra Forsvarsministeriets side, tidligere forsvarsministres side og fra Forsvarskommandoens side fuldstændig af slog at tale med om disse spørgsmål, og derfor vil jeg da sige: Ære den, som æres bør, hr. forsvarsminister! Det er jo helt oplagt sådan, at det er med det radikale skifte, der er sket – her tænker jeg ikke udelukkende på hr. Jørgen Estrup – at den egentlige forvandling og forandring ligger. Det synes jeg der skal kvitteres for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslagene til folketingsbeslutning henvises til Forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

20) Første behandling af lovforslag nr. L 61.

Forslag til lov om afvikling af Christiania.

Af Kofod-Svendsen (KRF) og Nør Christensen (CD) m.fl.